

De brokken van het Belgische bouwwerk

Marc Hooghe
Politoloog aan de Katholieke Universiteit Leuven

De Standaard, 20 april 2007

ALLE Engelse kinderen hebben het aftelrijmpje over Humpty Dumpty geleerd. Humpty Dumpty is een eivormig mannetje dat van een hoge muur naar beneden valt, in stukken breekt en *All the king's horses and all the king's mencouldn't put Humpty together again.*

Moraal van het verhaal: als iets gebroken is, dan is het bijzonder moeilijk om de stukken weer aan elkaar te lijmen. Het voorstel om in ons land een federale kieskring in te voeren vormt een heroïsche poging om zaken terug aan elkaar te lijmen, die al lang gebroken zijn. De Paviagroep, die het voorstel heeft gelanceerd, wil via de federale kieskring twee doelstellingen realiseren. Ten eerste wil men dat de Belgische kiezers zich echt vertegenwoordigd voelen door de kamerleden in Brussel. Een grote kieskring moet er toe leiden dat er een directere band ontstaat tussen kiezers en mandatarissen. Ten tweede wil men er ook voor zorgen dat het Belgisch federale systeem beter werkt. Vlaamse kiezers krijgen op deze manier de kans om voor Franstaligen te stemmen en omgekeerd.

Voor beide doelstellingen valt uiteraard veel te zeggen. In een democratie is het van levensbelang dat de kiezers vertrouwen hebben in hun parlementsleden. In een federaal systeem is het al even belangrijk dat er een vorm van federale loyaliteit wordt gecreëerd. Ons land is wat dat betreft een afwijking op het algemene patroon, om de eenvoudige reden dat wij geen nationale politieke partijen meer hebben. Wat wij nog eufemistisch de „federale verkiezingen" noemen, is dat in werkelijkheid helemaal niet meer. Op 10 juni kiezen de Franstaligen hun vertegenwoordigers, de Nederlandstaligen doen hetzelfde, en dan moeten die verschillende groepen er maar voor zorgen dat er een federale regering wordt gevormd. Maar de Belgische burger kiest geen Belgische politici meer, en uit elk handboek politieke wetenschappen kan men leren dat dat geen ideale oplossing is. Tijdens de campagne kunnen politici zich dan immers op sleeptouw laten nemen door nationalistische retoriek, en na 10 juni krijgt een beperkt groepje toponderhandelaars de ondankbare taak toch een federaal compromis uit te dokteren.

De diagnose van de Paviagroep is dan ook zonder meer correct. Het is daarom bijzonder jammer dat sommige politici het voorstel meteen weglachten en niet eens de intellectuele eerlijkheid konden opbrengen het voorstel ernstig te bestuderen.

De diagnose mag dan correct zijn, de vraag is of de remedie niet te laat komt. Zullen 15 „federale" volksvertegenwoordigers inderdaad een verschil maken in het

functioneren van de Kamer? De politieke besluitvorming is vooral een zaak van de regering en van de meerderheidspartijen, en we zien dat er op dat niveau voortdurend compromissen worden gesloten tussen de beide gemeenschappen. Het is niet via de Kamer dat men de burgers dichterbij de politieke besluitvorming zal betrekken.

Bovendien moeten we ook onder ogen durven zien dat de slagkracht van het parlement danig is ingeperkt door het systeem van de opvolgers. Al te veel kamerleden hebben er belang bij dat 'hun' minister blijft zitten, zodat zij hun eigen mandaat kunnen verder zetten. Als we het parlementaire systeem inderdaad transparanter willen maken voor de gewone burger, dan zou het beter zijn het systeem van de opvolgers terug af te schaffen. *What you see is what you get* is immers nog altijd de meest eenvoudige spelregel.

De Paviagroep wil ook de beide gemeenschappen terug nader bij elkaar brengen. Het is inderdaad wraakroepend dat de Vlamingen zich wel ergeren aan het wanbeleid van minister van financiën Didier Reynders (MR), maar dat ze hem daarvoor niet electoraal kunnen afstraffen. De vraag is echter hoeveel mensen echt van die mogelijkheid gebruik zullen maken. In Brussel zien we dat de meeste Belgen etnisch stemmen, op vertegenwoordigers van hun taalrol. Als de Franstaligen in Brussel al eens afdwalen naar een Vlaamse lijst, dan is dat omdat het Vlaams Belang geen noemenswaardige pendant heeft aan Franstalige kant. De kans dat Reynders echt wakker ligt van het feit dat zijn strapatsen op het departement Financiën hem enkele duizenden Vlaamse stemmen kunnen kosten, is dus eerder klein.

Kiessystemen kunnen heus wel een belangrijke invloed hebben op het functioneren van een samenleving. Een typisch voorbeeld hiervan is het Amerikaanse kiessysteem, waarbij een tweepartijstelsel de tegenstellingen binnen de samenleving alleen lijkt aan te wakkeren. De vraag is echter of het verkiezen van enkele federale volksvertegenwoordigers voldoende zal zijn om de brokken van het Belgische bouwwerk te lijmen.